
Vergaderjaar 2024–2025

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (XIV) en het Diergezondheidsfonds (F) voor het jaar 2024 (wijziging samenhangende met Miljoenennota)

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

[A ARTIKELGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL](#)

Wetsartikelen 1 tot en met 3

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de [Comptabiliteitswet 2016](#) elk afzonderlijk bij wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2024 wijzigingen aan te brengen in:

1. de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur;
2. de begrotingsstaat inzake het agentschap NVWA van dit ministerie;
3. de begrotingsstaat voor het Diergezondheidsfonds

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht.

De Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

FM. Wiersma

B ARTIKELGEWIJZE TOELICHTING BIJ DE BEGROTINGSARTIKELEN

1 Leeswijzer

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 < 1000	5	10
=> 1000	10	20

2 Beleid

Overzicht belangrijkste uitgaven- en ontvangstenmutaties

Tabel 1 Overzicht belangrijkste supplettaire uitgavenmutaties 2024
(Supplettaire begroting september) (bedragen x €1.000)

	artikel	2024
Vastgestelde begroting 2024 (incl. NvW, moties, amendementen)		3.999.161
Stand 1e supplettaire begroting 2024 (incl. NvW, moties en amendementen)		4.492.964
Belangrijkste supplettaire mutaties september		
Kasschuif Maatregel Gerichte Beëindiging (MGB)	21	- 110.417
Kasschuif middelen WEcR 1 en WEcR2	22	231.155
Kasschuif Nationale Grondbank	22	- 100.000
Terugboeking onderuitputting WEcR middelen	22	- 78.020
Kasschuif PAS-melders	22	- 50.000
Ophoging SNL vergoeding	22	- 20.204
Bijdrage provinciefonds ANLb	22	- 20.372
Overige mutaties		40.306
Stand supplettaire begroting september		4.385.412

Toelichting

Kasschuif Maatregel Gerichte Beëindiging (MGB)

De middelen voor spoor 1 van de Maatregel Gerichte Beëindiging (MGB) worden van 2024 doorgeschoven naar 2025. Deze middelen worden in 2025 middels een SPUK aan de provincies verstrekt ten behoeve van gebiedsgerichte opkoop van veehouderijen.

Kasschuif middelen WEcR1 en WEcR2

De provincies hebben aangegeven een aantal maatregelpakketten WEcR 1 en WEcR 2 al in 2024 op te willen gaan starten in plaats van in 2025. De benodigde middelen worden vanuit 2025 naar 2024 geschoven.

Kasschuif Nationale Grondbank

Door vertragingen in de uitvoering worden aankopen van de Nationale Grondbank die geraamd waren in 2024 pas in 2025 en 2026 afgerond. Het aankoopbudget wordt herverdeeld op basis van de nieuwe raming.

Terugboeking onderuitputting WEcR middelen

Na afloop van de toetsing en de besluitvorming over de provinciale maatregelpakketten is het overgebleven budget (€ 78,0 mln.) teruggeboekt naar de Aanvullende Post van het Ministerie van Financiën.

Kasschuif PAS-melders

Voor de legalisatie van PAS-melders hebben de provincies aangegeven een gedeelte van de legalisatiemaatregelen pas volgend jaar te kunnen gaan starten. Om die reden wordt € 50 mln. van 2024 naar 2025 doorgeschoven.

Bijdrage provinciefonds ANLb

Bij amendement van het lid Grinwis c.s. ([kamerstuk 36410 XIV nr. 15](#)) wordt € 20,4 mln. extra ingezet voor het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb). Deze middelen worden toegevoegd aan het provinciefonds en door middel van een vastgestelde verdeelsleutel verdeeld.

3 Beleidsartikelen

3.1 Artikel 21 Land- en tuinbouw

Tabel 2 Budgettaire gevolgen van beleid (Suppletoire begroting september) (bedragen x € 1.000)				
Art.	Verplichtingen	Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties Suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
	Uitgaven	1.290.235	- 167.871	1.122.364
21.0	Land- en tuinbouw	1.290.235	- 167.871	1.122.364
	<i>Subsidies (regelingen)</i>	<i>1.064.279</i>	<i>- 47.646</i>	<i>1.016.633</i>
	Sociaal economische positie boeren	115.532	47.863	163.395
	Duurzame veehouderij	710.796	- 51.523	659.273
	Glastuinbouw en weerbare planten en teeltsystemen	117.040	- 39.868	77.172
	Mestbeleid	107.149	- 3.827	103.322
	Diergezondheid en dierenwelzijn	4.508	12	4.520
	Voedselzekerheid en internationale agrarische samenwerking	1.586	- 400	1.186
	Integraal voedselbeleid	7.668	97	7.765
	<i>Leningen</i>	<i>24.500</i>	<i>0</i>	<i>24.500</i>
	Lening Investeringsfonds Duurzame Landbouw	24.500	0	24.500
	<i>Garanties</i>	<i>1.805</i>	<i>0</i>	<i>1.805</i>
	Verliesdeclaraties borgstellingsfaciliteit	1.805	0	1.805
	<i>Opdrachten</i>	<i>36.400</i>	<i>- 5.643</i>	<i>30.757</i>
	Sociaal economische positie boeren	4.538	- 349	4.189
	Duurzame veehouderij	4.372	- 2.728	1.644
	Mestbeleid	3.502	- 2.950	552
	Diergezondheid en dierenwelzijn	18.886	- 145	18.741
	Voedselzekerheid en internationale agrarische samenwerking	3.276	529	3.805
	Integraal voedselbeleid	1.826	0	1.826
	<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	<i>15.652</i>	<i>1.598</i>	<i>17.250</i>
	College toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden	1.866	1.846	3.712
	Centrale Commissie Dierproeven	2.470	32	2.502
	Medebewind/voormalige productschappen	687	0	687
	Raad voor de Plantenrassen	1.492	19	1.511
	Keuringsdiensten	9.137	- 299	8.838
	<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	<i>116.338</i>	<i>- 116.338</i>	<i>0</i>
	Specifieke uitkeringen	116.338	- 116.338	0
	<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>	<i>11.333</i>	<i>0</i>	<i>11.333</i>
	FAO en overige contributies	11.333	0	11.333
	<i>Storting/onttrekking begrotingsreserve</i>	<i>7.555</i>	<i>0</i>	<i>7.555</i>
	Storting begrotingsreserve landbouw	1.428	0	1.428
	Storting begrotingsreserve apurement	2.500	0	2.500
	Storting begrotingsreserve borgstelling	3.627	0	3.627
	<i>Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken</i>	<i>12.373</i>	<i>158</i>	<i>12.531</i>
	Diergezondheidsfonds	12.373	158	12.531

	Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties Suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Ontvangsten	96.408	1.992	98.400

Toelichting

Subsidies (regelingen)

Sociaal economische positie boeren

Het subsidiebudget neemt in 2024 met € 47,9 mln. toe. Deze toename wordt voornamelijk verklaard door een schuif van € 46,5 mln. van het kasbudget van de Eco-regeling uit 2025 naar 2024. Dit houdt verband met het amendement van het lid Flach (SGP) van 31 januari 2024 over extra middelen voor de Eco-regeling binnen het Nationaal Strategisch Plan (NSP). De uitbetaling van deze extra middelen voor 2024 zal in het vierde kwartaal van 2024 plaatsvinden in plaats van in 2025.

Duurzame veehouderij

Het subsidiebudget neemt in 2024 met € 51,5 mln. af. Dit wordt met name veroorzaakt door het doorschuiven van middelen voor de subsidie brongeorichte verduurzaming stal- en managementmaatregelen (Sbv) (€ 31,9 mln.) en de Landelijke verplaatsingsregeling veehouderijen met piekbelasting (LVVP) (€ 19,7 mln.). Deze regelingen zijn in voorbereiding en worden opengesteld, waarbij daadwerkelijke uitbetaling in latere jaren plaatsvindt.

Glastuinbouw en weerbare planten en teeltsystemen

Het subsidiebudget neemt in 2024 met € 39,9 mln. af. De voornaamste oorzaak hiervan is het doorschuiven van middelen voor de Subsidie warmte-infrastructuur glastuinbouw (SWiG) (€ 16,6 mln.). Op de eerste openstelling van 2024 werd minder budget uitgegeven dan beschikbaar was. De regeling wordt nu geëvalueerd en later een tweede keer opengesteld, waardoor uitbetaling in latere jaren plaatsvindt. Voor het vergroten van de afzetmarkt voor biologische landbouw wordt € 14,0 mln. naar latere jaren doorgeschoven. Dit betreft een technische bijstelling om het budget gelijk te stellen aan de actuele raming. Het overige deel wordt met name veroorzaakt door overboekingen naar andere delen van de LVVN-begroting en het schuiven van middelen naar latere jaren op diverse kleinere budgetten.

Bijdrage aan medeoverheden

Specifieke uitkeringen

De specifieke uitkeringen nemen met € 116,3 mln. af. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een kasschuif voor de Maatregel Gerichte Beëindiging veehouderijlocaties van € 110,4 mln. De middelen zullen in 2025 middels een SPUK aan de provincies verstrekt worden. De provincies maken een eigen regeling op basis van de MGB en stellen veehouderijondernemingen in de gelegenheid om één of meer veehouderijlocaties geheel of gedeeltelijk te beëindigen. Het gaat om locaties in de nabijheid van kwetsbare natuur. Deze regeling draagt bij aan de doelen voor stikstof, water, milieu en natuur.

Tabel 3 Budgettaire gevolgen van beleid (Suppletoire begroting september) Ontvangsten (bedragen x € 1.000)

Art.	Ontvangsten	Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties Suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
		96.408	1.992	98.400
21.0	Land- en tuinbouw	96.408	1.992	98.400
	<i>Ontvangsten</i>	<i>96.408</i>	<i>1.992</i>	<i>98.400</i>
	Sociaal economische positie boeren	245	0	245
	Agroketens	2.013	0	2.013
	Mestbeleid	7.209	0	7.209
	Garanties	1.800	0	1.800
	Weerbare planten en teeltsystemen	1.428	0	1.428
	Diergezondheid en dierenwelzijn	11.600	0	11.600
	Voedselzekerheid en internationale agrarische samenwerking	5.413	1.102	6.515
	Onttrekkingen begrotingsreserves	64.200	890	65.090
	ZBO's/RWT's	2.500	0	2.500

Ontvangsten

Conform de staffel in de leeswijzer zijn er geen ontvangstenmutaties om toe te lichten.

3.2 Artikel 22 Natuur, visserij en gebiedsgericht werken

Tabel 4 Budgettaire gevolgen van beleid (Suppletoire begroting september) (bedragen x € 1.000)

Art.	Verplichtingen	Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties Suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
		3.879.987	- 80.361	3.799.626
	Uitgaven	1.872.144	75.799	1.947.943
22.0	Natuur, visserij en gebiedsgericht werken	1.872.144	75.799	1.947.943
	<i>Subsidies (regelingen)</i>	<i>98.236</i>	<i>11.304</i>	<i>109.540</i>
	Vermaatschappelijking Natuur en Biodiversiteit	9.092	2.609	11.701
	Natuur en Biodiversiteit op land	39.848	12.222	52.070
	Beheer Kroondomeinen	803	- 40	763
	Duurzame visserij	37.264	- 4.066	33.198
	Overige stelsel activiteiten	7.329	579	7.908
	Natuur en Biodiversiteit Grote Wateren	3.900	0	3.900
	<i>Leningen</i>	<i>22.145</i>	<i>4.200</i>	<i>26.345</i>
	Leningen rente en aflossing	22.145	4.200	26.345
	<i>(Schade)vergoeding</i>	<i>500</i>	<i>1.400</i>	<i>1.900</i>
	Vermaatschappelijking natuur en biodiversiteit	500	1.400	1.900
	<i>Oprachten</i>	<i>192.899</i>	<i>- 103.898</i>	<i>89.001</i>
	Vermaatschappelijking Natuur en Biodiversiteit	11.789	- 2.914	8.875
	Natuur en Biodiversiteit op land	94.853	- 43.048	51.805
	Natuur en Biodiversiteit Grote Wateren	43.315	- 29.276	14.039
	Duurzame visserij	34.142	- 27.446	6.696
	Internationale Samenwerking	3.027	- 352	2.675
	Klimaatimpuls Natuur en Biodiversiteit	5.773	- 862	4.911

	Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties Suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	110.461	- 94.351	16.110
Rijkswaterstaat	13.949	440	14.389
Rijksvastgoedbedrijf	96.421	- 94.791	1.630
Overige agentschappen	91	0	91
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	31.079	1.703	32.782
Staatsbosbeheer	30.987	1.642	32.629
Overige ZBO's	92	61	153
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	1.393.377	275.813	1.669.190
Caribisch Nederland	11.220	- 3.174	8.046
Specifieke uitkering	1.382.157	278.987	1.661.144
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>	1.841	0	1.841
Internationale Samenwerking	1.841	0	1.841
<i>Storting/ onttrekking begrotingsreserve</i>	1.234	0	1.234
Storting begrotingsreserve visserij	1.234	0	1.234
<i>Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken</i>	20.372	- 20.372	0
Bijdrage aan provinciefonds	20.372	- 20.372	0
Ontvangsten	35.708	9.621	45.329

Toelichting

Subsidies

Natuur en Biodiversiteit op land

Op het subsidiebudget wordt € 12,2 mln. meer uitgaven geraamd in 2024. Dit verschil wordt met name veroorzaakt door een ophoging van het budget met € 4,4 mln. die te maken heeft met terugontvangsten bij de PAS-regeling. Deze middelen worden ingezet om een aantal tegenvallers bij deze regeling op te vangen. Daarnaast worden er middelen ingezet voor maatwerk en ondernemingsplan (€ 4,1 mln.) als onderdeel van de stikstofaanpak. Ook worden er middelen in 2026 middels een kasschuif naar voren gehaald ten behoeve van de GLB Samenwerkingsmaatregel Veenweiden/N2000. De openstelling van deze subsidieregeling is overtekend en met de naar voren gehaalde middelen kunnen meer aanvragen van samenwerkingsverbanden die aan de voorwaarden voldoen, gehonoreerd worden. Tot slot wordt er € 1,6 mln. middels een kasschuif naar voren gehaald, om uitgaven voor het Nationaal programma Veenweide in het juiste kasritme te zetten.

Opdrachten

Natuur en Biodiversiteit op land

Op het opdrachtenbudget voor Natuur en Biodiversiteit op land wordt er € 43,0 mln. minder aan uitgaven geraamd. Dit betreft een saldo van meerdere mutaties en wordt met name veroorzaakt door een technische mutatie op het budget van Programma Natuur. Er wordt € 29,9 mln. naar het instrument «bijdrage aan medeoverheden» overgeheveld om de middelen op het juiste begrotingsinstrument te kunnen verantwoorden.

De grondtransacties van de Nationale Grondbank worden uitgevoerd door het Rijksvastgoedbedrijf. Uitvoeringskosten hiervoor worden verantwoord onder het instrument «bijdrage aan agentschappen», daarom wordt er € 8,2 mln. overgeheveld naar dat instrument.

Het budget voor de doorontwikkeling van Aeries (€ 6,0 mln.) wordt overgeheveld naar het opdrachtenbudget van Vermaatschappelijking natuur en biodiversiteit om deze middelen op het juiste begrotingsinstrument te verantwoorden.

Natuur en Biodiversiteit Grote Wateren

Op het opdrachtenbudget voor Natuur en Biodiversiteit Grote Wateren wordt € 29,3 mln. minder aan uitgaven geraamd. Dit betreft met name een overheveling van € 25,0 mln. naar het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat ten behoeve van de digitalisering van ecologische monitoring door Rijkswaterstaat. Verder wordt een bedrag van € 2,8 mln. van de Wind op Zee middelen doorgeschoven naar 2026 wegens vertraging in de uitvoering.

Duurzame visserij

Op het opdrachtenbudget van Duurzame Visserij wordt in 2024 € 27,4 mln. minder aan uitgaven geraamd. Dit komt voornamelijk door een kasschuif van € 23,7 mln. naar 2025 voor de Wind op Zee middelen. Deze middelen worden in 2025 aangewend voor het ondersteunen van de visserijketen – en gemeenschappen. De afronding van dit project was ingeschat op eind 2024, maar door de complexiteit en het grote aantal betrokken partijen is er vertraging opgetreden.

Bijdrage aan agentschappen

Rijksvastgoedbedrijf

Op het budget voor de bijdrage aan het Rijksvastgoedbedrijf wordt € 94,8 mln. minder aan uitgaven geraamd. Dit komt hoofdzakelijk door een kasschuif van € 100 mln. naar 2025 en 2026 voor de aankoop van gronden door de Nationale Grondbank. Door vertraging in de uitvoering worden de aankopen van de Nationale Grondbank die voorzien waren in 2024, in latere jaren afgerond.

Daarnaast worden de grondtransacties van de Nationale Grondbank uitgevoerd door het Rijksvastgoedbedrijf. Uitvoeringskosten hiervoor (€ 8,2 mln) zijn daarom aan dit instrument toegevoegd.

Bijdrage aan medeoverheden

Specifieke uitkering

Voor specifieke uitkeringen wordt € 279,0 meer uitgaven geraamd. Dit betreft een saldo van meerdere mutaties waarvan de meest omvangrijke hieronder worden toegelicht.

De provincies hebben aangegeven met een aantal provinciale maatregel-pakketten al in 2024 te kunnen starten in plaats van in 2025. Om die reden vindt er een kasschuif van € 231,1 mln. plaats van 2025 naar 2024. Deze middelen worden dit jaar middels de SPUK regeling provinciale maatregelen landelijk gebied (RPML) uitgekeerd aan de provincies.

De provincies hebben aangegeven een aantal onderdelen van het Programma Natuur al in 2024 te kunnen starten in plaats van in 2025 en 2026. Daarom wordt in totaal € 170,0 mln. uit 2025 en 2026 naar 2024 geschoven. Deze middelen worden dit jaar middels de SPUK Programma Natuur 2^e fase uitgekeerd aan de provincies voor het treffen van natuurherstelmaatregelen.

Na afloop van de toetsing en de besluitvorming over de provinciale maatregelpakketten is het overgebleven budget (€ 78,0 mln.) teruggestort naar het Ministerie van Financiën.

Voor de legalisatie van PAS-melders hebben de provincies aangegeven een gedeelte van de legalisatiemaatregelen pas volgend jaar te kunnen gaan starten. Om die reden wordt € 50,0 mln. van 2024 naar 2025 doorgeschoven.

Daarnaast wordt er € 29,9 mln. toegevoegd om de middelen voor Programma Natuur op het juiste begrotingsinstrument te kunnen verantwoorden.

Verder wordt er circa € 20,2 mln. overgeheveld naar het Provinciefonds voor de opheffing van het subsidiestelsel Natuur en Landschapsbeheer als onderdeel van het Programma Natuur.

Voor de inhuur van zaakbegeleiders wordt een gedeelte van de zaakbegeleiders ingehuurd via externe rentmeesterkantoren (€ 3,0 mln). Uitgaven daarvoor worden verantwoord onder het opdrachtenbudget van Natuur en Biodiversiteit op land.

Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken

Bijdrage aan Provinciefonds

Dit betreft een overheveling van € 20,4 mln. naar het Provinciefonds voor de verwerking van het amendement Grinwis (Kamerstukken II 2023-2024 [36410, nr. 15](#)). Deze middelen worden toegevoegd aan het Provinciefonds ten behoeve van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer.

Tabel 5 Budgettaire gevolgen van beleid (Suppletoire begroting september) Ontvangsten (bedragen x € 1.000)

Art.	Ontvangsten	Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties Suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
		35.708	9.621	45.329
22.0	Natuur, visserij en gebiedsgericht werken	35.708	9.621	45.329
	<i>Ontvangsten</i>	<i>35.708</i>	<i>9.621</i>	<i>45.329</i>
	Landinrichtingsrente	22.845	0	22.845
	Verkoop gronden	500	0	500
	Overige ontvangsten natuur	2.373	9.621	11.994
	Duurzame visserij	9.990	0	9.990

Toelichting

Ontvangsten

Overige ontvangsten natuur

De ontvangstenraming wordt met € 9,6 mln. opgehoogd. Dit betreffen terugontvangsten vanuit de PAS-regeling. Een deel (€ 4,4 mln.) van deze middelen wordt toegevoegd aan het subsidiebudget Natuur en Biodiversiteit op land om een aantal tegenvallers bij deze regeling op te vangen.

3.3 Artikel 23 Kennis en innovatie

Tabel 6 Budgettaire gevolgen van beleid (Suppletoire begroting september) (bedragen x € 1.000)

Art.	Verplichtingen	Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties Suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
	Verplichtingen	528.174	48.925	577.099
	Uitgaven	358.094	- 10.703	347.391
23.0	Kennis en innovatie	358.094	- 10.703	347.391
	<i>Subsidies (regelingen)</i>	<i>207.854</i>	<i>- 17.414</i>	<i>190.440</i>
	Beleidsondersteunend onderzoek	54.252	685	54.937
	Missiegedreven topsectoren- en innovatiebeleid	60.041	- 2.200	57.841
	Kennisverspreiding en groen onderwijs	93.561	- 15.899	77.662
	<i>Opgavinnen</i>	<i>18.748</i>	<i>- 1.566</i>	<i>17.182</i>
	Kennisontwikkeling en innovatie	18.748	- 1.566	17.182
	<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	<i>14.112</i>	<i>1.170</i>	<i>15.282</i>
	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu	14.112	1.170	15.282
	<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	<i>117.380</i>	<i>7.107</i>	<i>124.487</i>
	Wageningen Research	116.885	7.602	124.487
	ZonMw	495	- 495	0
	Ontvangsten	8.995	367	9.362

Toelichting

Verplichtingen

Op artikel 23 zijn de verplichtingen meerjarig verhoogd. Dit betreft aangegane verplichtingen voor Nationaal Groeifondsprojecten en verplichtingen voor projecten transitie landbouw. Bijbehorende middelen zijn bij 1e suppletoire begroting 2024 toegevoegd.

Subsidies

Kennisverspreiding en groen onderwijs

De totale uitgaven worden met € 15,9 mln. verlaagd. Dit wordt hoofdzakelijk verklaard doordat met deze suppletoire begroting € 20,1 mln. aan middelen uit de Toekomst Landbouw brief en Nationaal Groeifonds (NGF) projecten van 2024 naar 2025 worden overgeheveld. Er wordt € 4,7 mln. voor Re-Ge-NL en € 3,4 mln. voor holomicrobioom van 2024 naar 2025 overgeheveld omdat de opstart van deze meerjarige projecten is vertraagd. Voor de SABE regeling wordt € 9,5 mln. van 2024 naar 2025 overgeheveld, omdat de aanvragen op de verschillende openstellingen die jaarlijks plaatsvinden vooraf lastig zijn in te schatten. Op basis van de laatste prognose zijn deze middelen in 2025 benodigd. Voor de Fieldlabs wordt er van 2024 € 2,5 mln. naar 2025 en een kleiner deel naar 2026 overgeheveld. Er is gekozen om deze projecten langer door te laten lopen dan oorspronkelijk was gepland. Tot slot wordt het budget voor het ontwikkelen van een adequaat monitorings- en rapportagesysteem met € 3,3 mln. opgehoogd door een overheveling. Het RIVM heeft aangegeven meer capaciteit te hebben, waardoor er meer middelen ingezet kunnen worden.

Bijdrage aan ZBO's/RWT's

Wageningen Research

Het budget voor Wageningen Research (WR) wordt met € 7,6 mln. verhoogd. Dit betreft met name de toekenning van € 7,3 mln. uit het fonds Onderzoek en Wetenschap van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) voor meerdere projecten op het gebied van voedselinnovatie en duurzaamheid.

Tabel 7 Budgettaire gevolgen van beleid (Suppletoire begroting september) Ontvangsten (bedragen x € 1.000)

Art.	Ontvangsten	Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties Suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
		8.995	367	9.362
23.0	Kennis en innovatie	8.995	367	9.362
	<i>Ontvangsten</i>	8.995	367	9.362
	Kennisontwikkeling en innovatie	8.995	367	9.362

Toelichting

Ontvangsten

Conform de staffel in de leeswijzer zijn er geen ontvangstenmutaties om nader toe te lichten.

3.4 Artikel 24 Uitvoering en toezicht

Tabel 8 Budgettaire gevolgen van beleid (Suppletoire begroting september) (bedragen x € 1.000)

Art.	Verplichtingen	Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties Suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
		635.468	43.311	678.779
	Uitgaven	635.468	43.311	678.779
24.0	Uitvoering en toezicht	635.468	43.311	678.779
	<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	635.468	43.311	678.779
	Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit	316.280	23.158	339.438
	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	319.188	20.153	339.341
	Ontvangsten	0	0	0

Toelichting

Bijdrage aan agentschappen

Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit

Het budget voor de NVWA wordt met € 23,2 mln. verhoogd. Het grootste deel hiervan is de toevoeging van compensatie voor loon- en prijsontwikkeling (LPO, € 14,4 mln.). Voor het overige gaat het om de toevoeging van budgetten voor de uitvoering van meerwerkopdrachten. Te noemen zijn toevoegingen voor uitvoeringskosten van het 7e Actieprogramma Mest en de EC Meststoffenverordening (€ 3,0 mln.), projecten bekostigd uit het Actieprogramma Digitalisering (€ 1,1 mln.). Daarnaast wordt er € 4,4 mln. budget uit 2025 naar 2024 geschoven. Het gaat om middelen om de basis van de NVWA op orde te brengen en het toezicht te vernieuwen. Deze beschikking zorgt voor dekking van incidentele kosten in 2024 van de Herziening Stelsel Keuren en Toezicht (HSKT).

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Het budget voor de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland wordt per saldo met € 20,2 mln. verhoogd. Het grootste deel hiervan is de toevoeging van compensatie voor loon- en prijsontwikkeling (LPO, € 11,2 mln.). Daarnaast wordt budget toegevoegd voor een aantal aanvullende opdrachten waaronder de implementatie van het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) (€ 4,2 mln.), de uitvoering van de projecten Maripark (1,8 mln.), de Subsidieregeling Warmte-infrastructuur Glastuinbouw (SWIG) (0,8 mln.) en de Energie Efficiëntieregeling (0,7 mln.).

4 Niet-beleidsartikelen

4.1 Artikel 50 Apparaat

Tabel 9 Budgettaire gevolgen van beleid (Suppletoire begroting september) (bedragen x € 1.000)

Art.	Verplichtingen	Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties Suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
	Uitgaven	242.018	20.021	262.039
50.0	0	242.018	20.021	262.039
	<i>Personele uitgaven</i>	193.674	17.506	211.180
	Eigen personeel	177.033	9.667	186.700
	Externe inhuur	13.359	8.792	22.151
	Overige personele uitgaven	3.282	- 953	2.329
	<i>Materiële uitgaven</i>	48.344	2.515	50.859
	ICT	500	- 500	0
	Bijdrage aan SSO's (exclusief DICTU)	12.929	- 4.807	8.122
	SSO DICTU	24.400	- 1.787	22.613
	Overige materiële uitgaven	10.515	9.609	20.124
	Ontvangsten	4.489	0	4.489

Toelichting

Personele uitgaven

Eigen personeel

Het budget voor de personele uitgaven wordt per saldo verhoogd met € 9,7 mln. Dit wordt voornamelijk verklaard door de verdeling van loon- en prijsbijstelling onder de directies.

Externe inhuur

Het budget voor externe inhuur wordt per saldo verhoogd met € 8,8 mln. De stijging van het saldo voor externe inhuur wordt voor circa € 5,3 mln. verklaard door doorbelastingen van externe inhuur aan de inhurende directies. Er wordt vanuit de desbetreffende organisatieonderdelen budget overgeheveld naar het budget voor externe inhuur.

Tabel 10 Budgettaire gevolgen van beleid (Suppletoire begroting september) Ontvangsten (bedragen x € 1.000)

Art.	Ontvangsten	Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties Suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
	Ontvangsten	4.489	0	4.489
50.0	0	4.489	0	4.489
	<i>Ontvangsten</i>	4.489	0	4.489
	Ontvangsten	4.489	0	4.489

Toelichting

Ontvangsten

Conform de staffel zijn er geen ontvangstenmutaties om toe te lichten.

4.2 Artikel 51 Nog onverdeeld

Tabel 11 Budgettaire gevolgen van beleid (Suppletoire begroting september) (bedragen x € 1.000)				
Art.	Verplichtingen	Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties Suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
	Uitgaven	95.005	- 68.109	26.896
51.0	0	95.005	- 68.109	26.896
	0	95.005	- 68.109	26.896
	Prijsbijstelling	16.202	- 16.202	0
	Loonbijstelling	39.669	- 39.669	0
	Nog te verdelen	39.134	- 12.238	26.896
	Ontvangsten	0	0	0

Toelichting

Prijsbijstelling

Bij de eerste suppletoire begroting is een mutatie van € 9,0 mln. per abuis niet afgeschreven van onderdeel Prijsbijstelling, maar van Nog te verdelen. Dit wordt nu gecorrigeerd. Het resterende deel betreft daadwerkelijk aan LVVN uitgekeerde prijsbijstelling die nog niet verdeeld was. Deze € 7,2 mln. wordt nu uitgekeerd aan verschillende beleidsinstrumenten, om prijsstijgingen te compenseren.

Loonbijstelling

Bij de eerste suppletoire begroting is een mutatie van € 4,4 mln. per abuis niet afgeschreven van onderdeel Loonbijstelling, maar van Nog te verdelen. Dit wordt nu gecorrigeerd. Het resterende deel betreft daadwerkelijk aan LVVN uitgekeerde prijsbijstelling die nog niet verdeeld was. Deze € 35,3 mln. wordt nu uitgekeerd aan verschillende beleids- en apparaatsinstrumenten, om loonstijgingen te compenseren.

Nog te verdelen

Bij de eerste suppletoire begroting is € 13,4 mln. per abuis afgeschreven van onderdeel Nog te verdelen, in plaats van de voorgaande onderdelen. Dit wordt nu gecorrigeerd. Ook is € 24 mln. aan budget dat bestemd is voor de beperking van ammoniakemissie door industriële piekbelasters doorgeschoven. Het resterende budget wordt met de tweede suppletoire begroting ingezet.

5 Agentschappen

5.1 Agentschap NVWA

Tabel 12 Baten-lastenagentschap NVWA (Suppletoire begroting september) (bedragen x € 1.000)

	Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties Suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Baten			
- Omzet	577.478	16.399	593.877
waarvan omzet moederdepartement	297.159	11.439	308.598
waarvan omzet overige departementen	145.890	4.960	150.850
waarvan omzet derden	134.429	0	134.429
Rentebaten	2.500	0	2.500
Vrijval voorzieningen	0	0	0
Bijzondere baten	42.480	0	42.280
Totaal baten	622.458	16.399	638.857
Lasten			
Apparaatskosten	598.887	22.399	621.286
- Personele kosten	365.957	22.399	388.355
waarvan eigen personeel	324.037	22.399	346.436
waarvan inhuur externen	27.668	0	27.668
waarvan overige personele kosten	14.251	0	14.251
- Materiële kosten	232.931	0	232.931
waarvan apparaat ICT	3.951	0	3.951
waarvan bijdrage aan SSO's	78.887	0	78.887
waarvan overige materiële kosten	150.093	0	150.093
Rentelasten	5.400	0	5.400
Afschrijvingskosten	7.763	0	7.763
- Materieel	1.610	0	1.610
waarvan apparaat ICT	200	0	200
- Immaterieel	6.153	0	6.153
Overige lasten	10.408	0	10.408
waarvan dotaties voorzieningen	500	0	500
waarvan bijzondere lasten	9.908	0	9.908
Totaal lasten	622.458	22.399	644.857
Saldo van baten en lasten gewone bedrijfsuitoefening	0	- 6.000	- 6.000
Agentschapsdeel Vpb-lasten	0	0	0
Saldo van baten en lasten	0	- 6.000	- 6.000

Toelichting

Algemene opmerking

In de eerste suppletoire begroting was het effect van de CBb-uitspraak (26 september 2023) al meegenomen. De totale kosten hiervan bedragen naar verwachting € 19,5 mln. Dit bestaat uit:

- Verlaging omzet derden € 13,4 mln.
- Wettelijke rente € 5,0 mln. (onder Rentelasten verantwoord)
- Eenmalige projectkosten € 1,1 mln. (onder Personele kosten verantwoord)

De bijdragen vanuit de opdrachtgevers zijn verantwoord onder de bijzondere baten (€ 19,5 mln.).

Op dit moment vindt nog overleg plaats met de ADR over hoe deze bedragen definitief in de jaarrekening verwerkt moeten gaan worden.

Omzet moederdepartement (bedragen x € 1.000)

De omzet moederdepartement is hoger dan in de eerste suppletoire begroting. Dit wordt veroorzaakt door een hoger tarief voor het product 'Toezicht' per 1 juli 2024 als gevolg van de cao-verhoging.

Omzet overige departementen (bedragen x € 1.000)

De stijging van de omzet overige departementen wordt ook veroorzaakt door het hogere tarief voor product 'Toezicht' per 1 juli 2024.

Toelichting op de lasten

Personele kosten

De personele kosten nemen toe met € 22,4 mln. als gevolg van de cao-verhoging. Daarvan heeft € 17,1 mln. betrekking op hogere salariskosten in 2024 en € 5,3 mln. op de herwaardering van de bestaande verlofverplichting als gevolg van de cao-verhoging.

Toelichting op het resultaat

In deze suppletoire begroting wordt rekening gehouden met een verlies van € 6,0 mln. Dit wordt veroorzaakt doordat besloten is de cao-verhoging in 2024 niet tussentijds door te belasten aan het bedrijfsleven. Vanaf 1 januari 2025 wordt dit wél meegenomen in de nieuwe tarieven voor het bedrijfsleven. Het verlies van € 6,0 mln. zal ten laste van het eigen vermogen komen, conform besluit in bestuurlijke driehoek.

Tabel 13 Kasstroomoverzicht Baten-lastenagentschap NVWA (Suppletoire begroting september) (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties Suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
1. Rekening-courant RHB 1 januari + depositorekeningen	65.740	0	65.740
Totaal ontvangsten operationele kasstroom (+)	622.458	16.399	638.857
Totaal uitgaven operationele kasstroom (-/-)	-/- 614.195	-/- 22.399	-/- 636.594
2. Totaal operationele kasstroom	8.263	-/- 6.000	2.263
Totaal investeringen (-/-)	-/- 12.050	0	-/- 12.050
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	-/- 12.050	0	-/- 12.050
Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	0	0	0
Eenmalige storting door moederdepartement (+)	0	0	0
Aflossingen op leningen (-/-)	-/- 6.500	0	-/- 6.500
Beroep op leenfaciliteit (+)	12.050	0	12.050
4. Totaal financieringskasstroom	6.056	0	6.056
5. Rekening-courant RHB 31 december (=1+2+3+4)	68.009	-/- 6.000	62.009

Toelichting

Operationele kasstroom

De operationele kasstroom is € 6,0 mln. lager dan begroot, doordat besloten is de cao-verhoging in 2024 niet tussentijds door te belasten aan het bedrijfsleven. Vanaf 1 januari 2025 wordt dit wél meegenomen in de nieuwe tarieven voor het bedrijfsleven.

Rekening courant

De verwachte stand rekening-courant neemt ten opzichte van de eerste suppletoire begroting af met € 6,0 mln. tot € 62,0 mln.

Tabel 14 Overzicht doelmatigheidsindicatoren (Suppletoire begroting september)

	Stand 1e suppletoire begroting 2024	Stand suppletoire suppletoire begroting september 2024
Tarieven		
Gemiddelde kostprijs (€/uur)	136,03	148,66
Index 2012 = € 94,07 = 100	144,61	158,03
Omzet per productgroep (in € mln.)		
Toezicht (moeder- en overige departementen; exclusief EGB'n)	394,4	410,8
Overige producten (derden)	134,4	134,4
Percentage meerwerk t.o.v. Jaarplan	0,00%	0,00%
FTE		
Aantal FTE (excl. Externe inhuur) ¹	3.310	3.310
Verhouding FTE direct/indirect (exclusief externe inhuur)	2.615/695	2.615/695
Salariskosten per fte	98.018	104.663
Saldo van baten en lasten		
Saldo van baten en lasten als % van de totale baten	0%	-/ - 1,01 %
Kwaliteit		
Afhandelsnelheid informatieverzoeken, klachten en meldingen	90%	90%
Tijdig betaalde facturen (< 30 dagen)	95%	95%

1 De gemiddelde bezetting is niet alleen exclusief herplaatsingskandidaten, maar ook exclusief Van-WerkNaarWerk-kandidaten.

Toelichting

Het toegekende meerwerk t.o.v. het Jaarplan bij de 1^{ste} Jaarplanwijziging is per saldo dusdanig beperkt dat het percentage meerwerk afgerond uitkomt op 0,00%.

C DE BEGROTING VAN HET DIERGEZONDHEIDSFONDS (F)

Tabel 15 Budgettaire gevolgen van beleid (Suppletoire begroting september) (bedragen x € 1.000)

	Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties Suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Art. Verplichtingen	21.966	15.315	37.281
Uitgaven	40.794	0	40.794
1.2 Bestrijding van dierziekten (opdrachten)	11.644	0	11.644
<i>Bestrijding van dierziekten (opdrachten)</i>	<i>11.644</i>	<i>0</i>	<i>11.644</i>
Bestrijding van dierziekten (opdrachten)	11.644	0	11.644
1.4 Overig (opdrachten)	1.155	0	1.155
<i>Overig (opdrachten)</i>	<i>1.155</i>	<i>0</i>	<i>1.155</i>
Overig (opdrachten)	1.155	0	1.155
1.8 Bestrijding van dierziekten (schade)vergoedingen	4.092	0	4.092
<i>Bestrijding van dierziekten (schade)vergoedingen</i>	<i>4.092</i>	<i>0</i>	<i>4.092</i>
Bestrijding van dierziekten (schade)vergoedingen	4.092	0	4.092
1.9 Overig (subsidies)	737	0	737
<i>Overig (subsidies)</i>	<i>737</i>	<i>0</i>	<i>737</i>

	Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties Suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Overig (subsidies)	737	0	737
1.15 Bewaking (Bijdrage aan ZBO's / RWT's)	22.159	0	22.159
<i>Bewaking (Bijdrage aan ZBO's / RWT's)</i>	22.159	0	22.159
Bewaking (Bijdrage aan ZBO's / RWT's)	22.159	0	22.159
1.16 Overig (bijdrage aan ZBO's / RWT's)	1.007	0	1.007
<i>Overig (bijdrage aan ZBO's / RWT's)</i>	1.007	0	1.007
Overig (bijdrage aan ZBO's / RWT's)	1.007	0	1.007
Ontvangsten	31.558	0	31.558

Toelichting

Bewaking van dierziekten (subsidies)

Tijdens het opstellen van de ontwerpbegroting 2024 zijn er te weinig verplichtingen aangegaan op bewaking van dierziekten (subsidies). In de 1e suppletoire begroting 2024 zijn deze verplichtingen overgeheveld naar bijdrage aan ZBO's/RWT's (bewaking). Dit omdat de bijdrage aan de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) voor bewaking van dierziekten vanaf 2025 wordt verantwoord onder bijdrage aan ZBO's/RWT's (bewaking). Het verhogen van de verplichtingen nu voorkomt negatieve standen op bewaking (subsidies).

Overig (subsidies)

Tijdens het opstellen van de ontwerpbegroting 2024 zijn er te weinig verplichtingen aangegaan op overig (subsidies). In de 1e suppletoire begroting 2024 zijn deze verplichtingen overgeheveld naar bijdrage aan ZBO's/RWT's (overig). Dit omdat de bijdrage aan GD voor overige werkzaamheden vanaf 2025 wordt verantwoord onder bijdrage aan ZBO's/RWT's (overig). Het verhogen van de verplichtingen nu voorkomt negatieve standen op overig (subsidies).

Tabel 16 Budgettaire gevolgen van beleid (Suppletoire begroting september) Ontvangsten (bedragen x € 1.000)

Art.	Ontvangsten	Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties Suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
		31.558	0	31.558
1.10	Ontvangsten LNV	12.373	0	12.373
	<i>Ontvangsten LNV</i>	12.373	0	12.373
	Ontvangsten LNV	12.373	0	12.373
1.11	Ontvangsten sector	14.079	0	14.079
	<i>Ontvangsten sector</i>	14.079	0	14.079
	Ontvangsten sector	14.079	0	14.079
1.12	Ontvangsten EU	419	0	419
	<i>Ontvangsten EU</i>	419	0	419
	Ontvangsten EU	419	0	419
1.13	Bijdrage sector crisisreserve	4.687	0	4.687
	<i>Bijdrage sector crisisreserve</i>	4.687	0	4.687
	Bijdrage sector crisisreserve	4.687	0	4.687